

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila : : sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Splošno pomiloščenje političnih obsojencev.

V seji justičnega odseka 2. t. m. poslanske zbornice se je zgodilo veliko presenečenje. Ministrski predsednik je s kratko izjavo prečital naslednje cesarjevo lastnoročno pisanje:

Ljubi vitez Seidler! Moja neomajna volja je, izvrševati po božji previdnosti mi poverjene pravice in dolžnosti na ta način, da vstvarim temelje za uspešen in blagoslovljen razvoj vseh mojih narodov. Na mesto politike sovražstva in maščevanja, ki je, podpirana po nejasnih razmerah, provzročila svetovno vojno, mora po koncu vojne na vsak način in povsod stopiti politika spravljivosti. Ta misel mora obvladati tudi v notranjosti države. Gre za to, da se s pogumom in uvidevnostjo in medsebojno posvetljivostjo ugotovi narodnim željam.

V znamenju te spravljivosti hočem z mogočno božjo pomočjo izvrševati svojo vladarsko dolžnost in hočem, krenivši kot prvi na pot milega prizanašanja pogrniti zaveso pozabljenja nad vse obžalovanja vredna politična kršenja, ki so se zgodila pred in med vojno in so provzročila kazenskosodna preganja.

Odpuščam po civilnih ali vojaških sodiščih prisojeno kazni osebam, ki so bile obsojene zaradi sledečih kaznivih dejanj: Veleizdajstva (§ 58—62 k. z.), razžaljenja Veličanstva (§ 63), razžaljenja članov cesarske hiše (§ 64), motenja javnega miru (§ 65), vstaje (§ 68—72), upora (§ 73—75), nasilnega postopanja proti zborovanjem, sklicanim od vlade za razpravljanje javnih zadev, proti sodiščem ali drugim javnim oblastim (§ 76, 77, 78), dalje kaznivih dejanj po členih I., II. in IX. zakona z dne 17. decembra 1862. drž. zak. št. 8. iz l. 1863., podpiranja pri enem navedenih zločinov (§ 211—219).

Če se je zgodila obsodba ne le zaradi kakega označenega dejanja, hočem odpustiti kazni, če so druga kazniva dejanja razmeroma neznatna ali imajo večinoma političen značaj. Če kazensko postopanje še ni pravokrepno končano, ukazujem ustavljenje in zaključenje postopanja, če je uvedeno samo zaradi kaznivega dejanja, označenega v uvodu.

Izvzete iz te milosti so pa vse osebe, ki so se preganjanju umaknile z ubegom v inozemstvo, prešle k sovražniku ali se po izbruhu vojne niso vrnile v monarhijo.

Zaeno s kaznijo odpuščam vsled zakonitih določb kot posledica obsodbe nastalo nezmožnost doseči gotove pravice, mesta in pooblastila ter izgubo volilne pravice in izvoljivost v javne korporacije.

Pričakujem zanesljivo, da se najdejo vsi Moji narodi, sledeč izgledu, ki so ga dali zlasti Nemci in njihovi zastopniki na moje živahno zadoščenje s svojim zmernim, državne interese pospešujočim postopanjem tudi pri zadnjih parlamentarnih razpravah, na skupno delo za rešitev vseh onih velikih nalog, ki so potrebne za zaceljenje po vojni prizadejanih ran in za novo uredbo razmer na pragu novega časa.

Za uspešno odbitje zadnje ofenzive na jugozapadni fronti Moje armade, ki se je posrečilo vsled neomajnega zadržanja mojih hrabrih, vrljih vojakov, mislim, da ne morem bolje posvedočiti svoje zahvale vse dobrotni milosti in mojim narodom, kakor s tem milostnim dejanjem.

Izvolil sem v to današnji dan, na kateri slavi svoj sveti imendan moj srčno ljubljeni, najstarejši, po božji milosti mi darovani sin.

Tako popelje roka otroka, ki bo nekdaj poklicana voditi usodo mojih narodov, izgubljenca v domovino nazaj.

Laksenburg, 2. julija 1917.

Seidler I. r.

Karol I. r.

Govor dr. Jan. Ev. Kreka

v državnem zboru 16. junija 1917.

Po „Slovenca“ št. 137. Živimo v silno resni demokratični dobi ljudskega glada, ljudske kuge, ljudske vojske, ljudske smrti. V proračunski razpravi so govorili razni govorniki: Markhli, Wolfi, ki pomenijo mali del zbornice, bodo pohojeni od dejstev življenja. Drugi del tvorijo oni, ki so duše narodov, katere žalujejo po grobeh. Ta del poslušaj in toži o svojem trpljenju.

S tega stališča treba umeti naše govore: govor načelnika in podnačelnika kluba. Potem boste umeli, da so se vsi naši govorniki silno zdržali in da so v najskromnejši meri izrazili bol naroda.

Dolžan sem zahvalo onim, ki so po mrzli zimi zapeli pesem pomladi v zbornici: dr. Redlichu, Rennerju in drugim; rusinskim, poljskim in italijanskim poslancom. Pokazali so vsi sovražstvo tistim, ki hočejo razdirati in nam pokazali, da moramo graditi v tistem času, v katerem hoče vladni sovražni duh večini narodov dopovedati, da niso v Avstriji doma! Dom treba oživiti.

Gorje državi, kadar nima ustave, a še bolj gorje, če ustava napreduje, a organi niso sposobni zanjo. Iz duše ruskega, rusinskega in poljskega naroda vstaja pomladni duh. Vsi črpamo iz tega vonja.

Ministrski predsednik pravi, da hoče Avstrijo. A pozna le nemštvo in madžarstvo in njih „belange“. Toda celi svet take Avstrije ne pozna.

Govoril je o stabilnih podlagah, to je najpreje dinastija; toda jaz mu vržem v obraz: „Zločin je, trgati na zvestobi narodov do dinastije, zločin je, da se skriva za dinastijo.“

Prazen je bil njegov govor. Napovedal je nemški državni jezik, češki in gališki oktroi; kar je bil obljubil Wolfu, bo držal. Za to službo ne bo dobil kaj plačila. Nimate denarja, a plačali bomo še več.

Glede na Ogrsko beremo, da je z ozirom na nagodbo obljubil gotove kon-

cesije Apponyju, a mi ne izvemo ničesar o tem. Da je ogrska mlinarska industrija že monopolizirana in da je usoda vsega našega kmetijstva raditega v nevarnosti, na to Clam-Martinić ne misli.

V zbornico prihaja Martinić kot načelnik vlade, ki samo provocira s svojim nemštvom. In gosposka zbornica, ki ima povečini težko nalogo, da zastopa samo sebe? To zastopanje ugonablja in uničuje Avstrijo, je uničevalo parlament.

Mi v Avstriji vidimo kmete, delavce, ki trpe, krvave, delajo in plačujejo. Oni pa drže svoje papirje in strižejo!

Grede naj, kamor spadajo in naj zastopajo sebe. Demokracija bo pomedla ž njimi.

Vendar. Na boljše kaže. Duh v zbornici je nov. Ne govori se več o zgodovinskem, ampak o narodnem in naravnem pravu. Lahko bi govorili, da soglašajo z načelom Wilsona. Iz vseh izjav veje izpoznanje k državi, k dinastiji! Kaj pa pravi Clam? Pravi, da bi bilo treba bolj držati z državo. Govori o meglenih državnih oblikah. Ni bolj meglenih državnih oblik, kakršne brodiyo Clamu po glavi. Gorje državi, ki lastne narode taji.

Svojo nesposobnost je izpovedal: nepoznanje nezakonitosti, ki se gode od strani vojaških oblasti. Imel bi bil izpovedati, da bo skrbel za to, da to izgine. Ako bi bil to izjavil, bi se bila reč olajšala. Trde besede bi bile izostale. (Odobranje.)

Nas Jugoslovanov se ni spomnil. Ali ne potrebuje Avstrija močne trdnjave ob Adriji? Tej potrebi zadosti naša zahteva. Nam treba združenja produkcijskih moči: kmečkih in obrtnih. Kri bi jokal, ako gledam blede ljudi, ki čakajo cel dan par kil grintovega masla. Stotisoče rodne zemlje na Hrvaškem je zanemarjene, ki bi nam dala več kruha kot Bačka in Ogrska. A Hrvatska nima deharja. Še nje božjakovinsko posestvo je zanemarjeno. Mažar jo tlači v suženjstvo.

Ob morju nimajo kruha. Stotisoči so bežali v tujino. Če jim ustvarimo demokratični dom, bodo prišli nazaj. Emigrantsko vprašanje se ne bo rešilo, ako ne rešimo jugoslovanskega vprašanja. S tem bomo

LISTEK.

Spomini na mojega deda in tihotapce.

Spisal Ivan Steklasa. (Dalje.)

Moj ded je bil prav rad vesel in zabaven. Godce je imel posebno rad. Tudi sam je zagodel večkrat na male gosli, ki so ležale za tramom v liši. To se je zgodilo seveda le takrat, ko ni bil preobložen z delom. Tudi pripovedoval je rad o raznih dogodkih iz svojega življenja. Ko je bil še na Puščavi, je hodil v lov na rise. Čakal je na zverino po več ur pri mesečini v največem mrazu. Če je ubil žival, se mu je izplačalo radi drage kože. Tudi vidro je streljal, pa ne samo radi kože nego tudi radi pečenke. Doživel je tudi dohod Francozov v šentrupeški kraj l. 1809. Prišli so tudi na Puščavo. Hudega niso storili nič; toda v treh tednih — toliko časa so bili namreč v tem kraju — so pojedli vse kokoši, race in gosi, a plačali seveda nič. Najbolj zanimivo je bilo za nas vse, kadar je pripovedoval, kako je vozil za cesarja

Napoleona pavolo in volno s Turškega. Kar spogledali smo se, ko je omenil, da je bil na Turškem in da je govoril s Turki. Za nas je bilo to nekaj neverjetnega, kajti Turek je bil za nas pravi pasjeglavec, ki pokonča in ugonobi vsakega kristjana, če ga le dobi v roke. Tako so nam otrokom pripovedovale matere in odrasli ljudje. Strah pred Turki je ostal v našem ljudstvu celo do današnjih dni. Grozni spomin na turške vojske še zdaj ni izbrisan iz ljudske domišljije. Ko nam je ded razložil, da so Turki oblečeni v posebno obleko, da imajo hlače podobne ozki kikli, prek trebuha širok pas, a glavo zavito z dolgo ruto podobno pahovki, smo mu vedno bolj verjeli. Ko je pa še povedal, da se je s temi Turki tudi razgovarjal po hrvaški, potem smo vsi oddahnili, kajti sklepali smo, če govoré hrvaški, potem vendar niso tako strašni ljudje. Pa kako je prišel moj ded na Turško? Takole: Napoleon I. je imel najhujšega sovražnika na zapadu svoje države, namreč Angleža, ki je bil že takrat gospodar morja. Napoleon ga navzlic vsi svoji mogočnosti ni mogel na morju premagati. Anglež mu

je zaprl vsa morja, in na Francosko ni mogla prihajati prepotrebna prekmorska roba posebno pavola, katere se je silno mnogo rabilo po francoskih tovarnah. Ko je Napoleon dobil l. 1809 Ilirijo t. j. Jadransko Primorje, Kranjsko in Hrvaško do Save, je postal ob reki Uni sosed turške države; reka Una je namreč takrat delila do svojega izliva v Savo turško Bosno od Hrvaške. Napoleon je živel s Turki v prijateljstvu ter sklenil z njimi celo trgoyinsko pogodbo za prevoz pavole in volne iz Turškega čez Solun skoz Macedonijo, Staro Srbijo in Bosno do francoske meje na Uni, kjer je dal l. 1810—11 postaviti čvrst lesen most med Bosensko in Hrvaško Kostajnico. Bistra glava Napoleonova je pokazala nam že takrat najkrajšo pot za trgovino z Iztokom. Mi smo to vprašanje zanemarili, pa so zato dobili drugi v roke to trgovino. Ko je bil most čez Uno v Kostajnici dogotovljen, se je uvela redna vožnja pavole in volne iz Kostajnice do Ljubljane. Tako so morali tudi Kranjci s svojimi vozovi na Turško. Ker je bil takrat moj ded že posestnik v Prelesji, je zadela tudi njega ta težavna

služba. Vožnja je trajala več dni in vozniki so se morali preskrbeti z najpotrebnejšimi stvarmi za dolgo pot. Ker je pavola lahka, so nakladali Kranjci, ki so imeli čvrste vozove in jake konje, velike tovore, tako da niso mogli z vozovi skoz srednjo ulico, nazvano Majdanci, ki veže dolnji in gornji del Kostajnice. Da so mogli z vozovi naprej, je dovolila oblast, da so nekaterim hišam odsekali oni del strehe, ki je visel na cesto. Na ta način se je razširila ulica s silo. Ko so morali Francozi leta 1813 zapustiti Ilirijo, je prenehala tudi ta vožnja za vselej. Ko sem prišel pred več leti v Kostajnico, sem se prepričal, da je moj ded pripovedoval resnične stvari. Čez široko, bistro Uho vodi lesen most, a na desnem bregu stoji tik mosta kamenit steber z napisom, da je dal ta most zares Napoleon narediti. Mostu na levo se vzdiguje starodavni kostajniški grad tik Une, nekdaj lastnina slavnih in mogočnih knezov Zrinjskih. Grad se je le deloma vzdržal, kajti iztočna kula je že ruševina, v prtiličju je še nekaj stanovanj, sicer pa se je znotraj vse razpalo. Ker se streha popravlja, se je zunanje

valuto: vrednost denarja, povišali. Dve misli ne umreta nikdar: da smo Slovenci, Hrvati in Srbi en narod in da spadamo v eno državo. (Odobranje.) Preje ne bo miru. Demokratiziranje javnega življenja začetno z gosposko zbornico bo Avstrijo prenovilo. Hinavstvo je, da so govorili, da parlament ne dela. Socialno zavarovanje smo dogovorili, zakonski načrt naredili. Vlada ga je zavrnila. Enako kartelno postavo! Hinavstvo! Vlada ga je vrgla. To trapasto nasprotje birokratizma do vsega zdravega in novega je parlament ubijalo. Zakaj je zadrževala vlada ustanovitev centralne zadruške blagajne? Sedaj bi bili lažje najemali posojila. Ozirni na vse namišljene in obstoječe zastarele pravice. Danes je pa razlaščenje na dnevnem redu. Končam. A moram povdariti: Največja nesreča Avstrije v celi dōbi nje ustave je bil Stürgkh. Druga nesreča je Clam Martinic! Ako ima parlament kaj ljudske zavesti, kaj zdrave sile v sebi, poslal ga bo v pokoj! (Odobranje.)

Kalijev hipermanganat kot sredstvo proti grozdni plesnobi.

Meseca julija in avgusta lanskega leta se je pri nas pričela lani opasno razvijati plesnoba na grozdju, ki je potem velik del pridelka, v mnogih vinogradih celo večino pridelka, uničila.

Ker se grozdna plesnoba posebno rada razširja v letih z vročim poletjem, je verjetno, da bo tudi letos zopet grozdje napadla. Zato pa naj bodo gospodarji pazljivi, da jim ne povzroči veliko škodo na grozdju.

Posebno pa velja to za one vinogradnike, katerim je lani plesnoba v vinogradu škodila, kajti ta bolezen se rada drži enega kraja in kjer se je enkrat zaredila, se leto za letom rada ponavlja.

Dobro odvrtaevalno sredstvo proti trtni plesnobi imamo v salojidinu ali natrijevem tiosulfatu, to je v oni beli soli, ki smo jo pri vsakem škropljenju trt raztopili po pol kilograma v galični škropilni zmesi. Gotovo bode v večini slučajev škropljenje s salojidinom, zlasti če je bilo pravilno in pravočasno izvršeno, toliko izdalo, da se plesnoba ne prikaže.

Ako bi se pa plesnoba prikazala, potem imamo še eno sredstvo proti njej v kalijevem hipermanganatu ali kalijevem nadmanganatu.

To sredstvo je vijolčasta ali rjav-zidovje vzdržalo. Ker sem želel dati zdaj že pokojnemu pesniku Medvedu za njegovo dramo „Kacijanar“ nekaj podatkov, sem seveda vse natančno razgledal. Hotel sem videti dvorano, kjer je končal Kacijanar, ta slovenski Wallenstein, svoje burno življenje; toda ni je več, le prazne stene se vidijo, tudi hodniki so prepali. Znano je, da sta Ivan in Nikolaj Zrinjski izročila Kostajnico preganjanemu Kacijanarju na njegovo prošnjo. Hotel je biti tukaj bolj na varnem, kajti mogel je v sili lahko uteči k Turkom. Med tem zidovjem se je zgodilo 27. oktobra l. 1539 grozno umorstvo, ki sta ga imela na svoji duši brata Ivan in Nikolaj Zrinjski. Ni li Nikolaja Zrinjskega rešila smrt, ki ga je zadela pri slavni obrambi Sigeta leta 1566 tudi hude vesti radi zločina, izvršenega nad svojimi nekdanjim zaveznikom in drugom? — Še ne četrt ure od kostajniškega grada prestopiš most čez ozko unsko strugo Unico, in si v bosenski Kostajnici. Tukaj vidiš ravno take Turke Bošnjake, kakoršne je nekdanj gledal moj ded. Posedajo ti po malih kavarnah, pijejo črno kavo in kadé iz čibukov (dolgih lul) svoj bosenski duhan; drugi sedé v svojih lesenih utah (štacunah) ter prodajajo svojo neznanstveno robo.

(Dalje sledi.)

kasta sol, ki se v vodi hitro topi na rdečo, ali če ji raztopimo več, črnkasto tekočino.

Kalijev nadmanganat učinkuje hitro in kratko s tem, da opali glivico in podgobje oidija. Zato se ga rabi z uspehom vselej šele tedaj, kadar se bolezen prikaže.

Takoj, ko zapazimo na kaki bolj občutljivi vrsti (portugalki, muškatu, laškem rizlinku itd.) v vinogradu prve plesnive jagode, moramo takoj vse grozdje poškopiti z raztopino hipermanganata.

Če odlašamo, se bolezen hitro razpase in škropljenje ostane brez uspeha, zlasti ker se hudo plesnivih jagod škropilna zmes ne prime.

Hipermanganovo škropilno zmes si pripravimo tako-le: Na 100 litrov vode vzamemo 13 do 15, največ 20 dek te soli. Pripravljenih 100 litrov vode razdelimo na dva dela. V enem delu vode raztopimo hipermanganat, v drugem pa razmešamo dve do tri kile dobrega, mastnega apna na redek apnen belež.

Takoj ko se je hipermanganat raztopil, vlijemo vanj apnen belež tako, da ostane morebiten pesek od apna v posodi, kjer smo apno razmešali.

Nato vso zmes dobro premešamo in gremo škropiti. Škropiti je treba samo po grozdju, ampak jako temeljito. Vsaka jagoda mora biti okoli in okoli s tekočino omočena.

Ko se tekočina posuši, se napravi okoli vsake jagode tenka skorjica, pod katero plesnoba izgine, oziroma, katera še zdrave jagode hrani pred napadom bolezní.

Če enkratno škropljenje ne zadostuje, ga v kratkem, to je teden do deset dni pozneje, ponovimo.

Kdor tako postopa, ta bode dosegel gotovo dober uspeh.

Podpisanemu so od lani znani številni slučajji, v katerih je to sredstvo izvrstno učinkovalo.

Glavna stvar je: ne prepozno in temeljito škropiti!

Pred kratkim je podpisanemu pripovedoval neki posestnik iz novomeške okolice sledečo značilno dogodbo:

„Lani, začetkom avgusta, je pričelo v mojem in sosedovem vinogradu grozdje plesniti. Sosed se je takoj napotil k vam. Dali ste mu neko rjavo sol, s katero je grozdje takoj drugi dan poškopil. Jaz nisem storil ničesar. Medtem, ko je on v svojem vinogradu, ki ni dosti večji od mojega, pridelal nad 30 veder vina, sem ga jaz pridelal komaj tri vedre. Letos pa že ne bom zamudil škropiti!“

Ta slučaj je gotovo dober dokaz, da hipermanganat, o pravem času rabljen, dobro učinkuje. (Hipermanganat se dobi pri kmetijskih družbi, v lekarnah in v drogerijah.)

B. Skalický.

Dopisi.

Iz Kandije pri Novem mestu. Umrl je dne 1. t. m. v bolnici Usmiljenih bratov preč. g. Emil Walker, kanonik konkatedralnega kapitlja v Kopru. Rojen je bil dne 2. januarja l. 1870 v Trstu, kot edini sin policijskega stražnika. Velezanimivo je, kako ga je previdnost božja vodila, da je zamogel postati katoliški duhovnik. Ker mu je bil oče protestant, je bil deček protestantsko krščen in moral je po očetovi volji v šoli obiskovati tudi protestantski krščanski nauk. A skrbna mati, katoličanka, znala je otroku vcepiti toliko ljubezen do katoliške cerkve, da že kot mali deček ni poznal večje želje, kakor enkrat postati katoliški duhovnik. Ko je hodil na počitnice v rojstni kraj svoje matere v Staro cerkev pri Kočevju, prirejal je vedno z vaško mladino razne „procesije“, okraševal altarje in sevé tudi „maševal“. Če je le mogel, bil je vsak dan pri sv. maši, akoravno je imel precej daleč do farne cerkve. Obnašal se je tako vzgledno, da ga je vse imenovalo le „Alojzija“. Oče seve je gledal vse katoliške ceremonije po strani in dečka odločil za trgovino in ga zato poslal v

protestantsko meščansko šolo. Deček se je moral, sevé četudi nerad, vdati. Ko pa postane 14 let star, toraj versko prost, je konvertiral, vkljub temu, da je oče z vsemi silami nasprotoval. Po hudih bojih, v kojih mu je pomagal in mogel pomagati le Bog, je julija meseca, leta 1884, bil sprejet v katoliško cerkev in vstopil je v državno gimnazijo v Trstu, ki jo je dovršil leta 1892 z izvrstnim vspehom. Imel je pred očmi vedno le edini namen, posvetiti se službi sv. cerkve. Leta 1896 na sv. Štefana dan, daroval je prvič nekrvavo daritev. Res v pravem pomenu besede ni možno popisati njegove radosti, da se mu je dopolnilo njegovo srčno hrepenenje po šotoru Gospodovem. Le ena misel je novomašniku grenila sladke trenutke, da namreč oče ni izpolnil obljube, da bi se povrnil v katoliško cerkev. Gorečnosti novomašnikov in stanovitni molitvi se vendar posreči, da Walker star. stopi v katoliško cerkev, čeprav še-le leta 1898. Zdaj bi bila mera sreče za mladega duhovnika pač do vrha polna, ko mu medtem ne bi bila umrla neizmerno ljubljena mati.

Služboval je dve leti kot kaplan v Bujah v Istriji, kjer je nosil težo dela skoro čisto sam. Verniki ga imajo še zdaj v najboljšem spominu kot izvrstnega govornika. Tudi v Šmihelu se bodo še živeče čč. šolske sestre še dobro spominjale, kako izvrstno je vodil v njihovi kapelici kot novomašnik duhovne vaje. Iz Buj je bil prestavljen k sv. Jakobu v Trstu in od tu je prišel, komaj 30 let star, za dekana v Oprtalj. Tu je imel zlasti prva leta pravi pekel in sicer edino-le za to, ker je bil Hrvat, kojih je v fari nad dve tretjini — pravičen. Metali so mu kamenje v pisarno, ga napadali na javnih cestah in delali z njim, kakor znajo le Italijanaši. Ubili so mu očeta, in da se ni varoval tako previdno, ubili bi bili tudi njega. Pred dvema letoma ga je ljubi Bog rešil, ko je postal kanonik v Kopru. Ali nobenemu zemljanu menda ni še sijalo solnce ne skaljene sreče, tako i Walkeru ne. Bolehal je na raznih boleznih, zlasti pa mu je srčna hiba delala velike preglavice. Po nasvetu zdravnikov prišel se je v juniju tega leta zdraviti v Toplice na Dolenjskem, a že 27. junija ga prepelejo nezavestnega v bolnico čč. Usmiljenih bratov v Kandijo, kjer izdihne svojo blago dušo v nedeljo 1. julija zjutraj ob šestih.

Pogreb pokojnega kanonika je bil v torek ob štirih na šmihelsko pokopališče. Obilni asistenci na čelu je šel mil. gospod infulirani prošt dr. Elbert, kot zastopnik novomeškega kapitlja, s preč. g. kanonikom Žlogar in g. vikarijem Žerjav. Kot zastopnik goriškega metropolitanskega kapitlja se je vdeležil tu bivajoči begunec Mnsgr. kanonik Zamparo in še drugi gg. duhovniki-begunci. Polnoštevilno sta bila zastopana oba samostana čč. oo. frančiškanov in Usmilj. bratov ter deputacija Usmilj. sester. Posebno pa moramo omeniti še dveh gospodov, ki sta od daleč prihitela, ranjkemu skazat zadnjo čast. G. Krajec, župnik v Kranjski gori, je kot mladostni prijatelj pokojnega, ki ga je kot šmihelskega kapelana obiskoval, prihitel k njegovi zadnji uri ter mu molil molitve za umirajoče in mu ob grobu potočil prijateljske solze. G. župnik Wester iz Pregare v Istri pa je bolnega kanonika iz Toplic prepeljal v bolnico ter potrebno odredil. Prihitel je še posebej ga pokropiti in spremit ob pogrebu. Nedavno poprej je ranjki kanonik v njegovi župi vodil lepo cerkveno slavnost. In tako zdaj počiva vrli duhovnik blizo tam, kjer je začel duhovno pastirovanje v šolskem zavodu d. N. D. v Šmihelu. Naj mirno sniva v slovenski zemlji, katero je ranjki čislal v življenju ter jo pogosto obiskoval.

Iz Št. Jerneja. Doživeli smo zelo žalostne čase. Bo morda res tako, kakor mi je ljuba mamica pripovedovala v moji mladosti, da se je leta 1817 vsem slabo godilo. Komaj so odjedli, pa so že lačni bili. Celo njivo je eden za en hleb kruha

prodal. Drugo leto je pa bilo zelo dobro. — Tudi letos je spomladi vse tako dobro kazalo, posebno sadje je jako lepo cvelo. Vse je bilo kakor krasni šopek za videti. Toda žalibog, radi suše je odpadlo sadje in ne bo veliko doneslo sadu. Tudi žito bo le prav drobno zrnje in ne bo se veliko pridelalo. Slišal sem že, da ječmen mlatijo; tako zgodaj še nismo nikoli. Vidi se, da je pomanjkanje žita. Sedaj pa še ta neznosna suša in vročina, ki bo vse poparila. Na bivšem semišču, ki je pašnik, je vse rujavo in uboga živina nima nič paše. Slabo se godi tudi živini in bi še kmalu bila brez pastirja. Popustil je pastir to službo; pa prebrisani šentjernejanje so dobili pastirja in sicer vojaka-ujetnika Ruša, ki je neki enoletni prostovoljec osmošolec, ki dobro tudi nemško govori. Sedaj nam pa pase kravice. Drugi njegovi sovjetniki Rusi so pa kot hlapci po fari v službi, dokler pride tisti srečni čas, da bodo jih z našimi vjetniki zamenjali. Ko bi se le to prav kmalu moglo zgoditi!

Ob tej neznosni suši in vročini hodijo ljudje posebno ob nedeljah na božjo pot v „Novi Lurd“ Marijo pomoči prosit v teh bridkih, tuge polnih časih. Naši so tudi imeli pretečeno nedeljo za dež procesijo k podružni cerkvi Matere Božje v Šmarje. Ne vem, so li res tako pobožno molili, ker se je takoj v torek, pa še bolj v sredo, začelo za dež pripravljati, ampak padati ni hotel.

V sredo, 27. junija se je pa začelo oblačiti, pa za naš kraj ne na pravem mestu. Proti pol 10. uri zvečer se je začelo bliskati, grmeti in malo deževati. Nato je pa strašansko zagrmelo in, o Bog, strela je vdarila v bližnji vasi Šmalčja vas pri posestnici Jozefi Tavčar v gospodarsko poslopje ter je začelo tako hitro znotraj goreti, da so se krava, telčka in trije packi zadušili, ker niso od straha ljudje mogli hleva odpreti. Pogorelo je okoli tri voze sena, vse poslopje, kozolec in vse, kar je bilo na podu, v kletih in pod kozolcem. Ima veliko škodo, pa je le za malo svoto zavarovana. Požarna bramba je pridno gasila, da se ni hiša in sosednje poslopje še vžgalo. — Naj bi se dali ljudje tudi na pridelke zavarovati, ker sedaj bo težavno delati, ko je vsaka reč in delavci tako neznosno dragi.

Iz Črnomlja. Duhovo in Telovo smo lepo praznovali ob običajni slavnostni procesiji, katere se veseli staro in mlado, da vsaj v javnosti daje duška svojemu veselju in počaščenje presv. Srcu Jezusovemu v Najsv. zakramentu pri skrivni notranji žalosti, ki marsikoga tare. — Lep smrekov gozdič v komenskem okljuku daje svoje visoke vitke smreke kot jarbola za našo mornarico, ki ima postati strah in groza našim sovražnikom na jadranskem morju. Nemški vitežki red, ki je lastnik komenskega okljuka, prodaje tu rastoče smreke c. kr. vladi na Dunaju za našo mornarico in raznaša čast belokranjske smreke preko ozkih mej naše male domovine.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Kakor se 1. t. m. uradno poroča, so pri soški armadi prodrle naše naskakovalne patrolje ogrskih polkov št. 71 in 72 pri Vrtojbi do druge sovražne črte, odbile so tam dva protinapada in so ujele 1 častnika in 156 mož. Italijanski letalci so vrgli v bližini Trsta več bomb. Pri osvovitvi onih delov postojank, južno doline Sugana, kateri so še ostali v rokah Italijanov, so naše hlabre čete poleg v zadnjem listu omenjenih 44 častnikov in 1800 ujetih Italijanov, zaplenile 52 strojnih pušk, 2 metalca min, 2000 pušk in dosedaj 12 topov. 2. t. m. pa se poroča, da se izven nekega drznega podjetja avstr. črnovojniškega bataljona IV/2 zahodno Rive, povodom katerega je isti iz sovražnih jarkov privedel 16 italijanskih alpinov, nič posebnega ni poročalo. O tem podjetju se iz vojn. tisk. stana še poroča: Po večtedenski do malega premišljeni pripravi izvedlo se je 1. julija ob polu 5. uri zjutraj pod vodstvom stotnika Stirna, poveljnika pododseka Rochetta, omenjeno podjetje proti italijanski predpostojanki na južnem pobočju Rochetta. Po kratki pri-

pravi s topovi in strojnici, navalilo je pod vodstvom poročnika Angererja in Achatza, moštvo črnovojniškega bataljona IV/2, z razstrelinimi patroni pionirski kompanija 1/3 tri italijanske oporne točke. Iz dveh opornih točk posrečilo se je Italijanom, da so utekli, posadka tretje pa je bila premagana, deloma potolčena. Narednik in 15 alpinov je bilo ujetih, gradivo zaplenjeno. Po razstrelbi vseh italijanskih naprav, so se naši zopet vrnili. Lastnih izgub je bilo en mrtev in šest ranjenih.

Rusko bojišče. — Ruska ofenziva, o kateri smo zadnjič še dvomili se li prične ali ne, se je le vendar pričela. Iz vojnega tisk. stana se 2. t. m. poroča: Na ruski bojni črti se boj, kateri se je pred tremi dnevi vnel, nadaljuje. Kaže se, da je v revolucionarni Rusiji, katera si je prostost in samodoločbo narodov na svoje prapore zapisala, način vojskovanja ostal enak onemu pod carsko Rusijo. Kakor v bitkah v Karpatih, kakor ob Busilovi ofenzivi leta 1916 žrtvuje rusko vojno vodstvo, katero ima sedaj izvesti povelja demokratične vlade, tudi v tem boju brezobzirno hekatombe, da prodre bojno črto zaveznikov. V širini 50 kilometrov napadlo je nič manj kot 20 divizij, katere pa so bile kljub njih premoči skoraj povsod z velikimi izgubami odbite. Težišče boja sta bila kakor prej zopet Koniuchy in Brzezany. Tu je ozemlje valovito gričevje, deloma močno gozdnato z globokimi dolinami, ki po eni strani sovražniku omogočujajo premikanje čet, po drugi pa obrambi dajejo ugodna opirališča. Brzezany leži v kotlu obdanem z gozdnatimi višinami, mej katerimi teče v mnogih ovinkih Zlota Lipa. Na teh višinah vršil se je ves dan ljut boj. Vedno nove valove čet pošiljali so Rusi v boj. Na nekaterih krajih se jim je posrečilo, prekoračiti naše prednje črte, pa naši protisunki, pri katerih so se z enako hrabrostjo vrgle avstro-ogrsko, nemške in turške čete na rusko premoč, osvojile so po večini zopet naše postojanke ter privedle ujetnike in zaplenile strojne puške. Rusom se tedaj tudi tretji dan njih ofenzive ni posrečilo, bojno črto zaveznikov predreti. Po trdovratni žilavosti ruskih ofenziv, se sme sklepati, da bodo tem prvim ponesrečenim napadom sledili še drugi. Toda avstro-ogrsko, kakor tudi s temi v tesni skupnosti boreče se zvezne čete pričakujejo z zaupanjem in najboljšim razpoloženjem te napade.

Zahodno bojišče. — Na tem bojišču je bilo bojevanje z ognjem zaradi dežja in sopenar, kakor se 1. t. m. iz nemškega glavnega stana poroča, pičlo. Nekateri poizvedovalni boji končali so se za naše poizvedovalce uspešno. Pri bojni skupini nemškega cesarjeviča poizkušali so Francozi zamanj, po naših četah na Chemien des Dames in na zapadnem bregu Moze zavzete pridobitve ozemlja zopet osvojiti. Vzhodno Cerny napadel je sovražnik po kratkem povečanju ognja trikrat na visoki planoti južno poslopja La Bovelle osvojene jarke, toda napade smo krvavo odbili. Zmedo pri sovražniku in zmanjšano pozornost izkoristivši, izvedli so napad lipiški bataljoni dalje vzhodno francoske črte do ceste Ailles Baissy. Ta uspeh povzročil je število po mnogokrat se odlikovani westfalski divizij v treh bojnih dneh ujetih na 10 častnikov in 650 mož. Na zapadnem bregu Moze poizkušali so Francozi z večkrat ponovljenimi napadi nas vreči iz na višini 304 in vzhodno osvojenih jarkov. Prepodili smo jih z zapiralnim ognjem in ljutem boju z ročnimi granatami.

Balkansko bojišče. — Mej tem ko se vrše na macedonski bojni črti običajni spopadi mej zavezniki in ententnimi četami, so po odpovedi grškega kralja, kateri sedaj biva v Švici, zapustile, kakor se 18. junija iz Aten poroča, ententine čete Atene, katere je nadomestil polk Venizelosove narodne armade. Dne 29. junija se iz Pariza poroča, da je atenska vlada potom švicarskih poslanikov obvestila kraljeva poslanstva v Berlinu, na Dunaju, v Sofiji in Carigradu o prelomu diplomatskih zvez med Grčijo in Nemčijo, Avstro-Ogrsko, Bolgarijo in Turčijo. — Grška je tedaj naš najnovejši sovražnik in sicer na pritisek entente, kar je jako slabo spričevalo za njo, in pa vsled intrig zloglasnega Venizela, ki je od vsega početka vojne delal na to, da se Grška udeleži vojne na strani entente. Kaj mu je ista za to uslugo obljubila, o tem zgodovina molči.

Domače in tuje novice.

Velika mirovna pobožnost. — Vsled ukaza cesarja Karola so se vršile v nedeljo 1. julija po celi Avstriji v večjih mestih, kjer se nahaja vojaštvo, mirovne pobožnosti, da bi nam Bog kmalu naklonil častni mir. To so želje krščanskega našega cesarja. In želje vladarja upoštevajo z veseljem vsi njegovi udani narodi, kerga od srca

ljubijo. — V Novem mestu se je vršila mirovna pobožnost prav slovesno pretečeno nedeljo v kapiteljski cerkvi. Ob pol 10. uri je imel duhovit slavnostni govor preč. g. vikar Žerjav. Govornik je utemeljeval v globoko premišljenih besedah velepomirne pobožnosti z ozirom na svetovni mir, kateremu pa bodi predpogoj dušni mir, mir vesti in srca vseh narodov. Ob 10. uri je celebriral z veliko asistenco mil. g. prošt dr. Seb. Elbert pri mično okrašenem oltarju pontifikalno sv. mašo ob navzočnosti vojaških in civilnih dostojanstvenikov, raznovrstnih zastopnikov, vojakov, meščanstva ter občinstva iz vseh stanov. Prostorna cerkev je bila napolnjena vernikov, katere je združila v hiši Gospodovi udana in zvesta ljubezen do cesarja in cesarice ter pobožna molitev k Bogu za tako željno pričakovani častni in trajni mir. Po sv. maši so se opravile molitve za mir, nakar se je podelil blagoslov z Najsvetejšim. Slovesnost je zaključilo odpetje cesarske himne, ki je mogočno donelo v hramu božjem. Kakor vedno ob vseh, posebno še patrijotičnih prireditvah, je tudi mirovno pobožnost povelečeval izborni cerkveni kapiteljski zbor. — Pohvalno novomeškim trgovcem naj bo še omenjeno, da so imeli vsi zaprte prodajalne med službo božjo.

Odlikovani Novomeščani. Rezervni častnik g. Vladimir Vojska je bil odlikovan z zlatim zaslužnim križcem s krono na traku hrabrostne svetinje za hrabro obnašanje pred sovražnikom. — Nadporočnik g. Adalbert pl. Levičnik je prejel pohvalo z odlokom za izvrstno opravljanje službe med vojsko. — Nadporočnik gospod Henrik Abram je bil odlikovan z zlatim zaslužnim križcem s krono na traku hrabrostne svetinje za izvrstno opravljanje službe pred sovražnikom. — Poročnik gosp. Karol Brzin je bil deležen najvišjega pohvalnega priznanja z meči za hrabro obnašanje pred sovražnikom. — Stotnik gospod Karol Hočever je dobil vojaški zaslužni križec na traku hrabrostne svetinje. — Tit. četovodja gosp. Ivan Groznik je prejel za hrabro obnašanje pred sovražnikom srebrno hrabrostno svetinjo II. razreda. — Slava junakom!

Drugič odlikovan je bil narednik g. Alojzij Morauc iz Novega mesta. Prvič je prejel zaslužni križec s krono, sedaj pa bronasto svetinjo. G. Morauc se nahaja že od vsega začetka na vojnem polju ter je vedno zdrav in čvrst. Želimo mu i nadalje obilno vojne sreče.

Sodnikom so imenovani avskultanti: Kajetan vitez pl. Premerstein v Ljubljani, dr. Ernest Kobe v Škofji Loki, dr. Fr. Lipša, Julij Kuder, dr. Adalbert Hočever, dr. Rudolf Janeschitz, dr. Karel Kotschar, Leopold Vicar, Ludvik Zagoričnik, dr. Jožef Raunig.

Sklep šolskega leta na deški ljudski šoli v Novem mestu. Letos je ta šola dokončala že drugo šolsko leto v vojnem času, ko se morajo učenci potikati po najrazličnejših krajih. Gimnazija se pa šopiri v njenih prostorih, ker mal deček gre bajé lažje na Grm, ko odraščén dijak. Za dva višja razreda je bila sklepna maša pri Božjem grobu. Pohvalno je tu omeniti petje. Peli so šolarji prav lepo in dovršeno. Šolsko petje uči mladi p. Solan prav izborno, kajti vidijo in slišijo se lepi vspehi. Pravo pot si je izbral g. pater, kajti otroci bi veliko rajše hodili v cerkev, ako se kaj razumejo na cerkveno glasbo. Dva spodnja razreda pa sta prisostvovala sklepni maši gimnazije v frančiškanski cerkvi.

Predlogi državnega zbora za Dolenjsko. Strašen potres je poškodoval mnogo vasi v krškem okraju. Slovenski poslanci so vložili predlog, naj država pomaga s podporami s tem, da ne bode zahtevala od ponesrečenecv ne žita, ne živine, da jim bode mogoče za popravó poškodovanih stavb kaj storiti. — Toča je veliko nesrečo povzročila v šestih občinah novomeškega in krškega okraja. Poslanci so stavili predlog, naj se odpiše davek, naj se pomaga s semenjem, naj se dovoli podpora. — Veliko vinogradnikov je bilo obsojenih radi draženja vina. Tako naprimer Planišek v Šmarjeti, Mrvar v Št. Ruprtu, Mirtek v Grčevji, Šinkovec v Harinji vasi, itd. Poslanci so interpelirali vodjo justičnega ministristva radi čudnega postopanja c. kr. sodišč, ki so nekatere ostro kaznovala celo z zaporom, druge vinogradnike pa, ki so veliko dražje prodajali, nekaznovane pustila. Zahtevali so tudi, da se dotičnike predloži Njegovemu Veličanstvu v pomiloščenje. — Dne 27. junija so poslanci predlagali, naj bi se z ozirom na to, da je Kranjska dala toliko zvonov za vojne potrebščine, pustili vsaj župnim cerkvam in cerkvam, pri katerih so pokopališča, taki zvonovi, ki so še ostali.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu juniju 1917 je 173 strank vložilo 132.063 kron 62 h; 432 strank vzdignilo 162.753 K 73 h; torej manj vložilo 30.690 K 11 h; dvema strankama se je izplačalo hipoteknih posojil 15.400 K; stanje vlog 5.147.122 K 93 h; denarni promet 1.547.355 K 34 h; vseh strank bilo je 886.

Sprejemni izpit 30. junija 1917. Za šolsko leto 1917/18 je bilo v prvi razred novomeške gimnazije sprejetih 43 novih učencev. Za več učencev ni prostora.

Procesija za dež, oziroma za mir, je šla v torek 3. julija iz novomeške kapiteljske cerkve k cerkvi sv. Ane, kjer se je služila sv. maša in so se odpravile molitve za vse potrebe. Procesijo je vodil ob precejšnji udeležbi preč. g. vikar Žerjav.

Pretužna obletnica. Tri leta je bilo dne 28. junija 1917, kar je v neizmerni bolesti zaihtela cela Avstrija. Prestolonaslednik Franc Ferdinand in njegova mila soproga Zofija sta padla vsled izvršenega satanskega zločina kot prvi žrtvi svetovne vojne. — V Sarajevu so odkrili spominsko ploščo na obletni dan sarajevske žaloigre kot spravni spomenik prav v tlaku na onem mestu, kjer se je izvršil atentat. V rimsko-katoliški stolni cerkvi je bila slovesna črna sveta maša. Po maši je odkril deželni načelnik general Sarkotič spominsko ploščo. Ves hrvaško-slovenski narod je bil v duhu zbran ob tej slovesnosti, zbran v molitvah zanj, ki se je žrtvoval za Avstrijo. Večna slava rajnima Francu Ferdinandu in njegovi soprogi Zofiji!

Aprovizacija kuriva za Novo mesto. Na praznik sv. Petra in Pavla je povabil g. župan Rosmann nekatere novomeške hišne posestnike na magistrat na razgovor gledé perečega vprašanja oskrbe kuriva za zimo. G. župan je v temeljnih razlogih osvetlil nujno potrebo aprovizacije kuriva za novomeško prebivalstvo. Dokazal je, da na dobavo premoga od c. kr. vlade niti misliti ni, ker ima ona skrbeti za kurivo v prvi vrsti za vojaštvo in vojne namene, za bolnišnice in železnice. Ljubljana bi prišla v upoštevanje v drugi vrsti. Kakor vemo, je imela deželna vlada za aprovizacijo z drvni enketo. Kaj se je tu ukrenilo, se še zunaj ne ve. Še-le na tretjem mestu bi prišle na vrsto občine na deželi. Kaj to pomeni za Novo mesto, mora biti pač slehernemu dovolj jasno. Tedaj smo edino-le odvisni od same pomoči. Nadalje povdarja g. župan, da odklanja vsako osebno odgovornost gledé oskrbe kuriva za novomeško prebivalstvo. Kot posameznik ne more družega izpeljati, kakor svetovati in polagati vsem posestnikom na srce inicijativo, katero bi oni le z združenimi močmi zamogli udeležiti. Vseh poklicanih činiteljev in zasebnikov je sveta dolžnost, da vsak po svojih močeh pripomore k ugodni rešitvi tega prevažnega vprašanja. Končno priporoča g. župan, naj se sestavi iz navzočih

odsek, ki bi začel takoj delati, ker je čas že skrajni in naloga nikakor ni lahka. — Tozadevni izvoljen odsek (gg. R. Smola [predsed.], A. Pauser, K. Barborič, J. Pavčič, Iv. Košak in Fr. Krašovec) je takoj sprejel delovanje in bode storil vse potrebne korake, da preskrbi Novomeščanom premog ali pa drva. O nadaljnem izidu bomo po potrebi poročali.

Velika nesreča z avtomobilom se je prigodila v nedeljo 1. julija v Ljubljani. V soboto je pripeljal šofer desetnik Roschek, doma z Dunaja, osebni vojaški avtomobil v Ljubljano v popravó. Oglasil se je pri rodbini Kornovi na Poljanski cesti, s katero se je seznanil po Kornovem sinu, ki tudi služi pri neki avtomobilski koloni, in tam prenočil. V nedeljo popoldne je hotel nakupiti v okolici nekaj zelenjave in je povabil gospo in hčerko Kornovo, da se peljeta z njim, ker ni sam znan. Po kosilu ob tri četrt na 2. uro popoldne so se odpeljali od doma proti dolenski cesti. V avtomobilu so bile štiri osebe: Šofer Roschek, njegov spremljevalec desetnik Buda in gospa Kornova s 16 letno hčerko. Na ovinku Streliške ulice in nadvojvode Friderika ceste se je hotel šofer umakniti neki ženski, a ni mogel kreniti trenutno ne na levo, ne na desno. Z vsó silo se je zaletel z avtomobilom v železno ograjo, ki je ob cesti Gruberjevega prekopa, pri kateri se je vsled močnega sunka izdril v cement zalit železni drog, ograja se je podrla, avtomobil pa je zdrsnil v prekop in se med potjo obrnil. Prizor je bil strašen. Gospa Marija Kornova je padla že pri padcu po strmini iz voza in obležala nezavestna na strmini. Desetnik Buda se je tik pred vodo rešil in ostal na suhem, šofer in Kornova hčerka Emilja sta zdrčala z avtomobilom v vodo, voz se je razbil, šofer Roschek je izginil v vodi, hčerko pa so le s težavo potegnili z vrvjo na breg. Avtomobil je padel s tako silo v prekop, da je Kornova hčerka že med padcem po strmini zletela iz viška iz voza naravnost v vodo. Gospo in hčerko so v nezavestnem stanju prepeljali z rešilnim avtomobilom takoj v deželno bolnico, kjer se jima je dala prva pomoč. Gospa je poškodovana na glavi, rokah in ima zlomljeno ključnico, hčerka pa se je močno pretresla. Šoferja Roscheka še niso našli. — Na lice mesta so došli vojaški funkcionarji z avtomobili in rešilno pripravo in rešilno društvo z veliko lestvijo. Avtomobil je popolnoma razbit in so ga z veliko težavo z vrvmi in s pomočjo drugega avtomobila izvlekli iz vode po strmem bregu na cesto.

V mesecu juniju 1917 umrli vojaki: Konstantin Palm; Wasil Sejtinko; Anton Vičič; Josef Šfiligoj; Josef Sule; Isak Ščerbak; Anton Tomas.

Poučilo zaradi letošnje zasege in oddaje sena in slame.

1. Zasega sena in slame. Z ministrsko naredbo urada za ljudsko prehrano z dne 29. maja 1917 d. z. št. 243 je zaseženo vse seno in slama letine 1917. Kot seno se razumejo vse tiste vrste sena, ki so v Avstriji običajne in kot slama ona od žita, stročnic, prosa, ajde in soržice. Zaraditega se ne sme prodajati ne seno, ne slame brez oblastvenega dovoljenja. Iz občine ven se seno in slame sploh ne sme oddajati brez dovoljenja Deželne mesta za krmila, oddelka za seno in slamo, in tudi v tem slučaju največ do 20 metr. centov. Za potrebe strank v občini sami se sme oddati največ 5 metr. centov in le z vednostjo županstva. Omejena je pa tudi domača poraba za krmo in steljo, ter se ima ravnati po določilih c. kr. deželne vlade. Zaseženo seno in slama se sme oddajati le Deželnemu mestu za krmila, oddelku za seno in slamo, in sicer po določeni prevzemni ceni.

2. Naloga Deželne mesta za krmila, oddelka za seno in slamo. Pri Deželnem mestu za krmila se je ustanovil poseben oddelk za seno in slamo, ki mu je poverjena naloga, preskrbovati seno in slamo za vojaštvo in civilno porabo. Ta urad mora predpisano množino sena in slame dobiti in mora z njo redno zalagati vojaštvo in preskrbovati tudi

državne konjerejske zavode, poštne voznike, industrijske obrate itd., v kolikor se taka podjetja morejo sama preskrbovati z lastnim pridelkom. Deželno mesto za krmila, oddelek za seno in slamo, mora prevzeti vse za oddajo razpoložno in za deželne dajatve predpisano seno in slamo, ki je porabna za to. Pri svojem poslovanju se poslužuje občinskih z upnikov in komisijonarjev.

3. Dolžnosti in pravice županstva. Župan mora skrbeti, da se iz občine ven ne odda nič sena in slame brez posebnega dovoljenja, ki ga mora izdati v tem slučaju Deželno mesto za krmila, oddelek za seno in slamo. Župan mora nadalje skrbeti, da se za deželne dajatve predpisana množina sena in slame skupaj spravi in odda. On mora, če treba, tudi za to skrbeti, da se dobé potrebne moči in vozovi za nakladanje in vožnjo sena in slame na določena prevzemna mesta. Župan ima pravico, občane prisiliti, da pomagajo pri tem delu proti denarni odškodnini, ki je v to namenjena. Vse iz občine oddano seno in slamo je popisati in izkazati.

4. Dolžnosti posestnika. Posestnik ne sme oddajati zaseženega sena in slame, razun če ima za to posebno dovoljenje in sicer za oddajo v občini od strani županstva, za oddajo izven občine od strani Deželnega mesta za krmila, oddelek za seno in slamo. Za deželne dajatve predpisano množino sena in slame pa mora oddati in jo mora imeti do tega časa dobro spravljeno in zavarovano pred vsako poškodbo. Seno in slamo se sme oddajati le suho, zdravo, ne blatno, zadoblo ali drugače pokvarjeno. Seno in slama se mora zaraditega le v suhem vremenu nakladati, voziti in oddajati na prevzemno mesto.

5. Naloga občinskega zaupnika. Zaupnik občine urejuje na podlagi razdelitvenega načrta oddajo sena in slame v občini in skrbi, da se predpisana množina sena in slame pripelje v teku določenega časa na prevzemna mesta. On mora oddajo po vaseh odrediti in skrbeti, da se tozadevni ukazi županstva redno in točno izvršujejo. Oddaje ozir. prevzema sena in slame iz njegove občine se mora zaupnik redno udeleževati in mora sodelovati pri presojanju manj vrednega sena in slame. V ostalem mora zaupnik podpirati v vsakem oziru župana, ki sicer lahko tudi sám prevzame posle zaupnika Deželnega mesta za krmila, oddelek za seno in slamo.

6. Oddaja sena in slame. Seno in slamo je oddajati na prevzemnem mestu in v teku določenega časa. Ker mora biti seno in slama suha, se sme nakladati, voziti, oddajati le v suhem vremenu. Vlažnega, zmočenega in mokrega sena in take slame se ne bo na noben način prevzelo. Zaraditega je porabiti v času, predpisanem za oddajo, le ugodne dneve za nakladanje in vožnjo, da se ne bodo dogajale take nepravilne in škoda za blago, za ljudi in živali, kakor so se dogajale v minulih letih. Po kateri vrsti in v katerem času imajo oddati posamezne občine svoje seno in slamo na prevzemnih mestih, to določuje komisijonar dogovorno z županstvom. Seno mora biti zdravo in porabno za krmo. Ravno to velja tudi pri slami.

7. Prevzemne cene. Seno in slama se morata pri prevzemu stehitati in presoditi glede kakovosti in vrednosti. Za dobro seno in slamo je plačati sledeče cene in sicer: za 100 kg sena (detelje itd.) 17 kron; za 100 kg škopne slame 10 kron; za 100 kg navadne žitne slame 8 kron; za 100 kg turščine slame 6 kron. Če je seno ali slama iz enega ali drugega vzroka manj vredno, ga je primerno nižje vceniti in nižje plačati, kar določuje komisija. Kdor pripelje seno in slamo pravilno v bale stisnjeno, dobi za vsakih 100 kg teže po 1 K 60 h, in če so bale pravilno vezane z žico, še 40 h povrh za vsakih 100 kg. Za tako stisnjeno in povezano rezanico je plačati vrh tega še nadaljne 2 kroni za vsakih 100 kg. Razen tega dobi posestnik ozir. dobavitelj še odškodnino za dovoz, ki znaša pri daljavi do 5 km eno krono, pri 5 do 10 km 1 K 70 h in pri daljavi nad 10 km po 2 K za 100 kg.

8. Naloga komisijonarja. Komisijonar mora pripeljano seno in slamo prevzeti in takoj plačati po predpisanih ozir. nastavljenih prevzemnih cenah. Prevzem in plačilo se mora z obeh strani potrditi na prevzemnih listih. Komisijonar mora skrbeti za stiskanje prevzetega sena in slame, kakor tudi za potrebno žico, za plahite in vrvi, ki so potrebne za odpošiljanje blaga. Seno in slamo mora skrbno pod streho hraniti, da ne trpi nobene škode. Zaraditega je dolžan skrbeti za pripravna skladišča na prevzemnem mestu, kakor tudi za to, da se prevzeto blago nemudoma spravi pod streho, če ga ni mogoče takoj na vagone nakladati in naprej poslati. Spravljene zaloge je zavarovati proti ognju in dotično policio poslati Deželnemu mestu za krmila, oddelek za seno in slamo. Podrobna navodila se nahajajo v posebni pogodbi.

9. Prisilna oddaja sena in slame. Če se posestnik brani oddati predpisano množino

seno in slame Deželnemu mestu za krmila, oddeku za seno in slamo, ali če ni oseba ozir. bivališče zavezanca znana, ima okrajno glavarstvo pravico izvesti oddajo sena in slame prisilnim potom. V tem slučaju se od prevzemne cene odbije 10 odstotkov in se skupiček izroči v potrebnem slučaju pristojnemu sodišču.

10. Kazenska določila. — Prestopki spređaj navedene ministrske naredbe se kaznujejo od strani okrajnega glavarstva z denarno kaznijo do 5000 kron, ali pa z zaporom do šest mesecev. Če se prestopki dogodi v obratu kake obrti, se lahko odvzame pravica za nadaljno izvrševanje dotične obrti.

Straža ob Adriji.

O Adrija, ti naša last,
ponos si naš, veselje, čast!
Do zadnje kapljice krvi
branili bomo te vse dni!
Slovesno to prisegamo,
življenje zate tvegamo!
Dokler zastava nam vihra
in ladja naša tu vesla,
svorag naj čuti našo pest,
vsak Avstrijan je tebi zvest!

Vihar drvi čez morskó plan,
vihar razljučen in strašan,
glej, val za valom se podi,
kot da vznevoljen nam veli:
Dvoglaví orel čvrst in ljut
razmahni svojo mi perut,
a spev zaóri naš glasan:
**Naj Bog nam živi Avstrijo
in našo sinjo Adrijo!**

Tej Janko Lebanovi pesmi je zložil naš Nestor med slovenskimi skladatelji Anton Foerster krasen nápev, ki se da izvajati za en glas s spremljavo, nadalje za mešan in moški zbor, kakor tudi za šesterglasni zbor. Zanimivo je, da živita zdaj pesnik in skladatelj pri nas, gospod Leban v bolnici Usmiljenih bratov v Kandiji, a g. Foerster pri sinu, ces. kr. deželnosodnem svetniku v Novem mestu. Upati je, da se dobi za „Stražo ob Adriji“ kmalu založnik in bode tako to delo navduševalno vplivalo posebno na naše vojaštvo ter sploh budilo avstrijski patriotizem.

Krajepisno-zgodovinske črtice iz Bele krajine.

Priobčil L. Kolbezen.

Na severu in zapadu je obrobjena Belakrajina od Gorjancev in kočevskih hribov, na jugu in vzhodu pa od bistré Kulpe. Prelepo ovijajo Gorjanci in kočevski hribi v polukrogu Belokrajino, ki prehaja v obširno ravnino ob Kulpi med Podzemljem in Adlešiči. Zanimivo je vsekakor to pogorje od Žumberka in svetega Miklavža na Gorjancih, pa do Sinjega vrha in Starega trga ob Kulpi. Liki valovitemu grebenu se vleče to pogorje, ki prehaja na belokranjski strani po vinogradih v nižavo, na nasprotno stran pa prehaja v kočevske hribe in planoto. Lepo se razteza v valovitih črtah od Semiča do Sinjega vrha in tvori najvišje točke na Friedensbergu nad cerkvijo sv. Frančiška Ksaverja, na graškem vrhu s cerkvico sv. Križa, na Debelem vrhu in Žeželju v poljanskih gorah. Odkar je stekla belokranjska železnica in odprla širnemu svetu lepoto te deželice, bo za marsikoga, ki bo imel še priliko semkaj pohiteti, prav primerno, se bolj natančno seznaniti s krajevnimi zanimivostmi in naravnimi lepotami Belokrajine. Gorjanci prehajajo v polukrogu po gozdnih vrhovih v kočevske hribe nad Semičem. Vrh gorskega grebena je obraščen, semtertja presnažen za košenice, odkoder se prehaja po vinogradih v nižavo, kjer se žitna polja menjavajo z vinskimi sadeži. Kaj mikaven prostor za razgled in božjo pot ti nudi cerkev Matere Božje na Smtuku nad Semičem, kjer stoji še zdaj v bližini

zapuščeno grajsko poslopje. Bivajoč tu, se nehoté spomniš na lepe spise Kristofa Šmida, v kapelici v gozdu. Tu sem pohitijo večkrat Marijine družbe iz sosednjih župnij v Belikrajini na božjo pot ali na kratek izlet, v razvedrilo ob lepem razgledu v nižavo. Pred oči ti stopi Gradec in starodavna krupska graščina, ki leži nekako v srecu Bele krajine, kjer so se odigravali važni politični in kulturni dogodki te deželice; saj je bila slavnoznaná ta graščina izza turških časov, ker je bila dobro utrjena od peterih stolpov in jarkom, ki je dobival vodo iz Krupice. Pozneje je bila notri sodna in davčna oblast, ki je bila kasneje prestavljena v Črnomelj in Metliko. Stari ljudje se še dobro spominjajo, kako so hodili v sód na Krupo in odrajtovali davke. Veliki hrastovi gozdovi tu okoli nadomeščajo pomanjkanje gozdov po kamenitem kraškem svetu nad Semičem, Štrekljivcem in Lužo.

Kedor se je že vozil po belokranjski železnici, se je vzradostil takoj ob prihodu iz tunela, in mikaven razgled se ti ponuja iz semiškega kolodvora. Nad tabo stoji cerkev sv. Primoža in Felicijana v Gabru, o kateri pravi ljudska povest, da je stala na vrhu tega strmega hriba. Pobožna, stara ženica bi rada prišla do nje; ker je pa že bila preslaba in pot prestrma, je omagalá na polovici pota v strmini. Tedaj se je je cerkev usmilila in sama stopila raz vrh hriba v strmo rebro, kjer še zdaj stoji. Ob železničnem tiru se po gornji strani v rebro raztezajo sadeži, nad njimi košenice in kostanjeve loze, ki se kaj gosto raztezajo nad Rožancem proti Velikim Rodinam in Planini. Po vsem tem rebro so raztreseni vinogradi z belimi hišicami, vrtinimi gredicami, pred njimi pa brajde z ovijajočimi se trtami. Pod železničnim tirom pa zreš bogato žitno polje, vmes mnogo cerkev, raztresenih po semiški župnji dalje proti Vinemvrhu, Podzemlju in Metliki, ki pričajo o pridnosti Belokranjca in ga vabijo, naj vsaj zdaj, ko ima dovolj pogojev za življenje, svoje moči zastavi v obdelovanje rojstne grude in ne zastavlja svojega življenja v nevarnost in izrablja svojih moči v daljni Ameriki. Da so ti lepi, solnčni kraji zelo vlekli na-se tudi mogočne, mehkužne Rimljane, o tem pričá slavnoznaní mitrov tempelj blizu cerkvice sv. Jurija nad Rožancem, ki leži nekoliko nad železničnim tirom. V nasprotni strani cerkvice svetega Jurija se nahaja v nekako jednaki razdalji prav podoben prostor liki mitrovemu svetišču. Prostrana jama, na dveh straneh obdana od naravnih skal, na nekkih se pa dobro pozna sled, da so morale biti umetno zgrajene in sestavljene, ker ležijo kakor mogočni kvadri ena vrhu druge. Po legi kraja soditi, je moral tu bivati najbrž rimski tabor z vojaško posadko, ki je imela tu svojo postojanko ob znameniti rimski cesti, ki je tu poleg tekla čez Rodine proti zapadu. Vsekako bi bila potrebna natančna zgodovinska preiskava tega kraja od strani strokovnjakov. Tudi bi bilo zelo zanimivo, ko bi si priznani starinoslovci natančneje ogledali eno uro od tu dalje ležeči prostor med Velikimi Rodinami, Rožičvrhom in Naklóm, kraj, katerega še zdaj ljudstvo naziva s „kloštróm“. V ravni soteski, kjer se stekajo podnožje gozdov kočevske Planine z rodenskimi vinogradi, vrh nakeljskega in rožičvrškega polja, pritekajo izpod smrekovega gozda trije studenci, nekoliko korakov drug od drugega oddaljeni. Vsi trije so obzidani, ker se jih ljudstvo še vedno poslužuje, dasiravno ne več v isti meri, kakor prej, ko še ni tekel vodovod v Črnomelj. V mali razdalji od teh treh studencev na ravnici v soteski, kjer se stekata rodensko pobočje in podaljški gozdov od sv. Križa, ležijo vsenaokrog obdelane skale, tu in tam skladane v zid, kar jasno pričá o nekdanjem (samostanskem) poslopju, kar potrjuje i naravna, zelo pripravna lega kraja, kakor tudi nazivanje z imenom „klošter“. Vsekako zanimivo za starinoslovca in domačo zgodovino.

Razvedrilo.

Od zadaj. Mesar Moravec se je dal fotografirati od zadnje plati. Prijatelj ga vpraša zakaj? — „I, od spred se vidim v ogledalu!“

Neenako ravnanje. A: „Kako je s tožbo vinskega trgovca?“ — B: „Njega so zaprli, vino pa izpustili!“

Pred sodiščem. Predsednik: „No, zatoženec, ali priznate, da ste kriv?“ — Zatoženec: „Ne, gospod odvetnik je tudi mene prepričal, da sem nedolžen!“

Za spomin. „Vedno me silijo, naj si dam odpraviti rdečo barvo z nosa. Tega pa že ne — mi je drag spomin!... Jaz sem bil deset let oštir — in to je edino, kar mi je ostalo!“

Lahi odnehujejo. Lani so še imeli navado reči „sacro egoismo“ — letos pravijo le še „sakra“.

Novi čas. A: „Kedaj si bil zadnjič na dopustu?“ — B: „Tri tedne potem, ko je vrag povišal Angleža za vice — vraga.“

Svét. Gostilničarka: „Gospod profesor, sedite dan za dnevom doma pri bukvah; vi se morate oženiti!“ — Profesor: „Zakaj pa?“ — Gostilničarka: „Potlej bote radi vsaki dan nekoliko vun šli!“

V gostilni. Tujec: „Gost, ki ste ga rekli hlapcu vun vreči, ni videti tako napčen človek... Ko je že na cesti ležal, je še klical: „Natakarica plačati!“

Težko narediti. Zdravnik: „Rana zadaj na glavi bi ne bila nevarna, če bi ne bil žebelj rjavina, ki vas je ranil. Vi bi bili morali rano takoj izsesati!“

Loterijske številke.

Trst, 27. junija 32 22 54 84 66

Prodajalka

špecerijske in manufakturne stroke, vajena šivanja, zmožna nemščine in slovenščine, išče službe, najrajše kje na deželi.

Naslov pove upravništvo tega lista.

Dobro ohranjen pianino
ali tudi kratek klavir se želi kupiti.

Ponudbe na nadučitelja **MAROK**,
Dol. Nemška vas, pošta Trebnje.

Službo išče

če mogoče v župnišče na deželo, dobra, pridna, razumna in zanesljiva kuharica.
Več pove upravništvo Dol. Novic.

Kostanjev les

od enega metra dolgosti, 10 cm debelosti naprej, klan ali v deblih, vsake debelosti, kupi po najvišji ceni tvrčka:
:: J. POGAČNIK ::
Ljubljana, Marije Terezije cesta 13.

ŽENSKÉ LASE

mešane in rezane, kupujem po najvišji ceni. Izdelujem iz lastnih las tudi kite. V zalogi imam lepe, izgotovljene lasne kite vseh barv, od 5 do 30 K. Mrežice, podlage, Nuisol. Barvo za lase in brado znamka: **Kraljica vseh barvil**, zanesljiva in trajna. Izbornó Cremovo milo za briti, 2 K 50 v. Hairpetrol, sigurno sredstvo proti izpadanju las; zdravniško priznано. Burgit za odstranitev kurjih oces in trde kože. Sampon 50 vin. za umivanje las.

Naročila: Ivan Svetec, vlasuljar, Rudolfovo, nasproti mestne hiše.

Pet telic

od dobrih plemenskih krav, radi primanjklaja krme, **proda**
oskrbníštvo Rupčvrh.

Tisk J. Krajecnasl.